

“**H**ET BLIJFT EEN DILEMMA”

TWEE DECENNIA GERRIT KROL

Wie een overzichtsstuk wil schrijven over (een deel van) het oeuvre van Gerrit Krol (°1934) ziet een stevige stapel boeken voor zijn ogen opdoemen. Krol publiceerde sinds zijn debuut in 1962 enkele tientallen titels: romans, novellen, verhalen, essays, (proza)gedichten – hij beheerst veel genres. Gelukkig is het lezen van Krol een van die zeldzame bezigheden die een mens vreugdevol stemmen. De ongrijpbare stijl – ironisch, laconiek en toch ernstig – en de altijd prikkelende, soms duizelingwekkende ideeën maken zijn werk tegelijk uitdagend en uiterst prettig om te lezen.

In de literatuurgeschiedenis geldt Krol als een buitenbeentje. Zijn werk heeft experimentele trekken, maar staat formeel en thematisch mijlenver van het experimentele “andere proza”. Het vertoont enige verwantschap met het postmodernisme, en hoort daar toch niet echt bij. Al bijna een halve eeuw gaat Krol op geheel eigen wijze door met zijn verkenning van de grenzen tussen literatuur en wiskunde, poëzie en systeemanalyse. Dat hij die verkenning steeds weer in onderhoudende en vaak humoristische verhalen weet te verwerken, mag zonder meer een prestatie heten.

Het is van 1988 geleden dat in *Ons Erfdeel* een overzichtsartikel verscheen over het werk van Krol. Vandaar dat ik in deze bijdrage capita selecta bespreek uit Krols literaire oeuvre vanaf 1988.

ETHIEK EN ONBESLISBAARHEID

Het ethische aspect van Krols werk komt sterk naar voren in de roman *De vitalist* (2000). Drie echtparen ontmoeten elkaar geregeld voor gezellig gebekvecht, tot op een dag een van de vrouwen, Barbara, verdwijnt. Een van de mannen, de briljante

SVEN VITSE

Werd in 1981 geboren in Oostende. Studeerde Germaanse talen en promoveerde in 2008 aan de Vrije Universiteit Brussel op een proefschrift over Ander Proza en postmodern proza. Momenteel werkt hij als junior docent aan de Universiteit Utrecht. In 2010 is bij het balanseer zijn essaybundel *Tekstbestanden* verschenen.
Adres: Sven.Vitse@let.uu.nl.

wiskundige Johan, heeft haar om onduidelijke redenen vermoord. De roman laat zich lezen als een bespiegeling over schuld en dood, over de aard van het goddelijke, en op een abstracter niveau over datgene wat aan het denken ontsnapt. De doodstraf is een van die kwesties waarop het verstand zich de tanden stuk breekt: zowel argumenten voor als argumenten tegen zijn gemotiveerd door “duistere emoties”, aldus de verteller. “Rond de doodstraf richt de ratio uiteindelijk niet veel uit”. De morele onbeslisbaarheid maakt wellicht de ethische kern van het probleem uit.

Johan is als wiskundige gefascineerd door de zogeheten “singuliere transformatie”. Zonder enige poging te doen om de wiskundige kant van de zaak toe te lichten, omschrijft de verteller deze singuliere transformatie als “daar waar geen hoogte of diepte, want nul, gemeten hoeft te worden”. Johan is op de hoogte van een “raadselachtige macht (...) in een wereld waar alle afstanden, alle lengtes gelijk zijn aan nul”. De inzet van deze macht is als het ware het verschil tussen nul en nul – een sterke metafoor voor onbeslisbaarheid. Een ander probleem dat hem mateloos boeit, is het verschil tussen “ 3×4 en 4×3 ”. Terwijl ieder schoolkind leert dat de termen van een vermenigvuldiging omgekeerd kunnen worden, kan Johan de “fricties” tussen beide bewerkingen uitrekenen.

Om gelijkaardige morele fricties lijkt het in *De vitalist* te gaan. In een wereld die het zonder de ruggensteun van God en hiernamaals moet stellen, lijkt het verschil tussen linksom en rechtsom aan het menselijke observatievermogen te ontsnappen. Waarheid, aldus Johan, is een kern die zich louter in “tegenstrijdigheden” laat vatten en zich toont in “metingen die elkaar tegenspreken”. Schuld is in deze constellatie een kwestie

van retoriek: schuld en onschuld zijn afhankelijk van het taalspel waaraan de argumenten hun geldigheid ontleen. Een bewijs is geldig als het beantwoordt aan “alle formele eisen”, maar waarheid levert dit bewijs niet per se op. Omgekeerd blijven elementaire waarheden ook zonder bewijs onbetwist, zoals $2+2=4$. “Het blijft een dilemma”. In het doordenken van deze dilemma’s schuilt het ethische aspect van Krols werk.

Middletons dood (1996) is ten dele een herschrijving van *De ziekte van Middleton* (1969). In de herschrijving sterft Middleton, dat wil zeggen: de verteller weet zichzelf te bevrijden van zijn verslaving aan oude pornografische plaatjes en filmpjes. “Ik ben clean”. De verteller haalt in een immer loepzuivere, kleurrijke en laconieke stijl herinneringen op aan omzwervingen in duistere wijken van Latijns-Amerikaanse steden, op zoek naar obscure pornobioscopen en beelden van zijn geliefde, Margaret Middleton. Zoals elk boek van Krol *a jolly good read*, grappig en intelligent, briljant geschreven. Het boek heeft echter ook een sterke ethische inslag: het problematiseert immers de verhouding tussen seks en politiek.

Zo vergelijkt de verteller zijn gehechtheid aan Middletons buitensporige boezem met de gehechtheid van zijn eerste vrouw, Regina, aan politieke iconen als Che Guevara en de crimineel Stanley P. Beide echtelieden worden gedreven door geilheid, maar Regina verbergt haar geilheid achter “een politiek doel”. De verteller verbergt niets: “Ik ontkende niet. Ook ik geile, op Middleton”. De geilheid valt niet te relativieren, aldus de verteller, evenmin als de machtshonger die aan elk politiek engagement ten grondslag ligt. “Politiek is: je vereenzelvigen met de macht (...) je kúnt dat niet relativieren”. De lezer kan natuurlijk de redenering doorvoeren en vragen naar de duistere motieven van deze verteller om politiek en (machts)geilheid op dergelijke wijze verknoopt te willen zien.

Een opmerkelijk verschil: waar de verteller jarenlang vergeefs het droombeeld van Middleton achterna heeft gezeten, heeft Regina haar fantasie wél geconsumeerd – zij heeft met Stanley geslapen en geleefd als voortvluchtig paar. Het verlangen van de verteller floreert in een obscure tussenruimte die in laatste instantie onschuldig blijft. Het is precies de openbaarheid en de massale commercialisering die de erotische branche voor hem kapotmaakt: erotiek voor de massa en de goegemeente is “niet zeldzaam, niet heimelijk, niet opwindend, niet verboden”. Regina’s geilheid, daarentegen, is nadrukkelijk op de openbaarheid gericht: haar politieke geilheid is net zo goed exhibitionisme en mediageilheid.

De psychoanalyse leert dat ideologische gehechtheid wortelt in de meer duistere regionen van de psyche, *Middletons dood* leert dat het libido elk verhaal, elke herinnering kleurt. Zo beweert de verteller een “eerlijk verslag” te geven van zijn “mislukte affaire” met de gehuwde Kathy. Dit verslag suggereert een erotisch spanningsveld waarin een heupwiegende en kirrende Kathy haar krachten niet spaart. “(Z)ij, en ik,

slaafse bewonderaar aan d'r gat, we vormden een obscene paar". Enkele jaren later, terugblikkend op de gebeurtenissen, herinnert hij zich een voorval dat noopt tot correctie van het "beeld van een 'duivelse Kathy'". Die herinnering had hij blijkbaar verdrongen: "Waarom was ik dit voorval vergeten? (...) Waarom (...) geven wij de voorkeur aan de waan?" Op geen van deze ongemakkelijke vragen geeft deze roman antwoord. Als de roman iets duidelijk maakt, dan wel dat de verteller voor geen haar te vertrouwen is. Hij vat niettemin de onbeslisbaarheid van deze politieke en poëtische kwesties mooi samen: "Maar waarom (...) zouden twee waarheden elkaar niet kunnen tegenpreken? Het is niet moeilijk aan te tonen dat dat kan". Maar welke geilheid gaat schuil achter deze filosofische wijsheid?

OPENHEID EN GESLOTENHEID

Krols protagonisten blijven ook na 1988 bovenmatig geïnteresseerd in systemen, in beschrijvingen die een chaotisch aandoende werkelijkheid onderbrengen in een structuur van logisch aaneengeschakelde stappen. Het typepersonage is de systeemanalist in dienst van een multinationalaal energiebedrijf, die de wereld rondreist om productie en distributie van de grondstof in kaart te brengen. John, de hoofdfiguur in *Okaka's wonderpark* (1994), werkt in Nigeria voor een oliebedrijf: "Wat iedereen altijd een chaos had geleken, complex en onhandelbaar, kwam nu, onder zijn handen, te voorschijn als simpele, draadachtige structuren". De helderheid van de systemen contrasteert scherp met de onbeslisbaarheid van morele vraagstukken. Geen enkele systeemanalyse lost het probleem op van "de waarde van mensen" – deze roman behandelt racisme op een onderkoelde toon. Evenmin bestaat er een ijkpunt om culturen te meten en tegen elkaar af te wegen.

De verteller van *60000 uur. Een autobiografie* (1998) verdient zijn brood in de energiesector met de ontwikkeling en beschrijving van systemen, bijvoorbeeld van de informatiestromen in een bedrijf. Alles draait in zijn werk om input en output, ingangen en uitgangen, verbindingen tussen systemen en subsystemen. Aan het begin van zijn carrière tracht hij de ontginning van een Gronings gasreservoir in een systeem onder te brengen. Dat werk verleidt hem tot een filosofische bespiegeling over de onkenbaarheid van de werkelijkheid onafhankelijk van de beschrijving. Er kan zelfs een verwijzing naar Derrida vanaf: "Het enige wat wij weten van het gasreservoir Groningen is hetgeen ervan op papier staat. Il n'y pas de hors-texte".

Hij voegt eraan toe dat deze stelling enkel geldt voor "gesloten beschrijvingen". Maar hoe gesloten zijn die beschrijvingen eigenlijk? De verteller merkt op dat ook de systeemanalyse steunt op keuzes die in laatste instantie niet gefundeerd kunnen worden. Niet dat dit een bezwaar is, integendeel: "Als het maar een motor heeft, een ziel, als het avontuur maar lokt. Methodiek legt het daar meestal tegen af". In zijn romans

en nouvelles creëert Krol openheid door zijn bijzondere verteltechniek. Vertellers in het verhalende proza van Krol expliciteren vaak hun aanwezigheid: ook al spelen ze zelf geen rol in het verhaal, toch slagen ze er niet in onopgemerkt te blijven. Zo expliciteren ze het geconstrueerde, verzonnen en dus open karakter van het vertelde.

Dit blijkt bijvoorbeeld uit *Sofa aan zee*, een verhaal over “*displaced people*”. De Rus Paul Kolodner en de Schot John Ax leven en werken allebei in Latijns-Amerika, waar ze met wisselend succes contacten onderhouden met het lokale vrouwelijke schoon. De verteller laat zich opmerken door vooruit te wijzen, nadat hij een nevenpersonage een macho genoemd heeft: “(zie blz. 53)”. Op die bladzijde staat inderdaad meer informatie over het verschijnsel macho, maar veel wijzer wordt de lezer er niet van. Tegenover de zekerheid over wat nog moet komen in de vertelling staat de onzekerheid van de verteller over wat al verteld is: “Misschien heb ik dat al verteld”. Deze verteller is op een paradoxale manier tegelijk alwetend en onzeker. Hij expliciteert overigens zijn vermogen om naar believen het centrum van waarneming te verschuiven. Op een bepaald moment wordt omhoog gekeken naar Kolodners appartement: “Wij staan als het ware beneden in het huis en zien Kolodner dus van onderen”. De eerste persoon meervoud maakt de lezer medeplichtig, trekt hem de verhaalwereld in.

Openheid en geslotenheid vormen het poëtische hart van een van Krols merkwaardigste boeken, de verhalenlus *Omhelzingen* (1993). In de inleiding legt de verteller uit dat hij wil experimenteren met de spanning tussen lineaire en circulaire tijd. Alle verhalen in dit boek volgen elkaar chronologisch op en toch eindigt het laatste hoofdstuk met de gebeurtenissen die in het eerste hoofdstuk zijn beschreven. De verteller toont hiermee aan “dat het mogelijk is de tijd om te buigen tot een cirkel”. In het eerste verhaal zien we Annemoon in de supermarkt, waar ze “bijna blindelings de schappen [weet] te vinden waar ze wezen moest”. Aangekomen op het werk hoort ze dat iemand er met een grote som geld vandoor is gegaan, terwijl iedereen gebiologeerd stond te kijken naar een in het openbaar vriend koppeltje. In het laatste verhaal zien we Annemoon en haar vriend op straat “verstrengeld in elkaar”, waarna het meisje in de supermarkt “bijna blindelings de schappen [weet] te vinden waar ze wezen moest” en naar het werk gaat.

“En zo voort. Da capo”, expliciteert de verteller. In de loop van de verhalenlus heeft de verteller geen kans voorbij laten gaan om te tonen wie in deze constructie aan de touwtjes trekt. Wanneer het met een van de personages, een demente man, fout dreigt te gaan, luidt het: “Hier grijpen we even in. Frank moet nou niet gaan verongelukken”. Het is een lus vol knopen, die op volstrekt artificiële wijze gebeurtenissen en personages aan elkaar knoopt – de verteller schakelt zelfs een arend in om een grote afstand te overbruggen – maar de knopende hand blijft altijd zichtbaar. Bovendien wijst de verteller op het probleem van de gelijktijdigheid: gebeurtenissen die op hetzelfde

Gerrit Krol, Foto Klaas Koppe.

moment plaatsvinden, worden in een verhaal toch na elkaar beschreven. Dit geldt bijvoorbeeld voor gelijktijdige uitroepen: “De vertellende vorm vraagt dat deze uitroepen (...) in een zekere volgorde staan genoteerd”. Net als vele andere prozawerken van Krol is *Omhelzingen* een bespiegeling over de spanning tussen literatuur en tijd.

Het probleem van de tijd staat ook centraal in *De Hagemejertjes* (1990), een satirische roman over de ambitieuze en uiteindelijke desastreuze ontwikkeling van het provincienest Grootzyl. De vorm van de roman is even brokkelig als het stedelijke weefsel na enkele jaren ontwikkeling. *De Hagemejertjes* thematiseert de spanning tussen het zich eindeloos herhalende en de “gebeurtenis” die de tijd uit de band doet springen. Doordat mensen eeuwenlang “elke dag dezelfde weg gaan (...) krijgt een stad het eeuwige leven”. Hetzelfde fenomeen doet zich voor in zee: door de stroming van het water “ontstaat een geul en die geul wordt steeds dieper”. Het is de taak van de peiler om die zeebanen in het oog te houden, want het water – in tegenstelling tot het land – kan zijn vertrouwde pad “in één nacht verleg[gen], als iemand die zich omdraait in zijn slaap”.

Dit is dan ook een cruciale vraag in de roman: hoe ontstaat iets nieuws in een stabiele routine? “Waardoor gebeurt iets?” De vorm van de roman biedt alvast voldoende openheid. De vele witregels isoleren passages en zinnen, die daardoor soms het karakter van een aforisme krijgen. “De gewoonte, dat is de knagende gedachte”. Van vele geciteerde uitspraken is niet duidelijk van welk personage ze afkomstig zijn. De verteller is nadrukkelijk aanwezig, hij spreekt zelfs de “lezer” aan, maar hij blijft in het duister. “Nou, hier zitten we dan”. De identiteit van dat “we” en de context waarin dat “we” deze uitspraak doet, blijven volstrekt raadselachtig. Misschien bevindt de verteller van de roman zich wel in de verre toekomst, want hij verwijst naar “de revolutie van 2201”, waarbij de Amsterdamse universiteitsbibliotheek in vlammen opging.

GLOBAL EN LOKAAL

Gerrit Krol is de ongeëvenaarde chroniqueur van het leven in dienst van het multinationale energienetwerk. Tal van personages in zijn verhalen zijn gedropt op exotische locaties in Nigeria, Venezuela of Curaçao. Tegenover deze middelpuntvliegende kracht staat echter een even sterk aanzuigeffect van het vertrekpunt van deze omzwervingen – Groningen. Ontroerende en hilarische autobiografische aantekeningen over zijn Groningse jeugd verzamelt Krol in *De oudste jongen* (1998). Krol (re)construeert er onder meer zijn jeugdige denkpatronen. Zo had hij een bijzondere belangstelling voor het woord, meer dan voor het stukje werkelijkheid waarnaar dat verwijst. “Wat niet beschreven is, doet niet mee, in mijn ogen”. Met een vriend discussieerde hij over de inzet van literatuur: “Hem ging het om het leven, mij ging het, ja, om het woord eigenlijk”. Tezelfdertijd had de jonge Krol “geen geheugen voor verhalen” en geen oog voor causale verbanden en ontwikkelingen in de tijd. Bovendien vertoont hij een voorkeur

voor de abstractie: de rechte lijn van een kanaal of een zee waarop geen schip te zien is. Dat schip zou van de zee een verhaal maken, het zou de afbeelding van de zee “anekdotisch” maken. En dat moet je niet willen. Sporen van die opvattingen zijn in het proza van Krol zeker nog te vinden.

Een schaaknovelle (2002) volgt de ontwikkeling van de Groningse schaakmeester Gijs Kaasschieter, die in 1955 de wereldtitel laat “schieten” om zich op Cuba op de kern van het schaakspel te bezinnen. De novelle laat zich lezen (voor wie dat wil) als een poëtische bespiegeling, waarbij gewijzigde schaakinzichten mogelijk iets zeggen over gewijzigde literaturopvattingen. Op Cuba leert Gijs dat het “rationele” schaakspel van de “rekenmeestertjes” uitgespeeld is. De rekenaars vertegenwoordigen het verlangen van de ratio te heersen over de chaos. “De schaker van de toekomst”, daarentegen, “is hij die de chaos beheerst”.

De novelle *Een ongenode gast* (1988) schreef Krol ter gelegenheid van het 375-jarige bestaan van de Groningse universiteit. Het merkwaardige verhaal over een Russische geleerde (Brodski) in Groningen herbergt een beschouwing over ruimte en tijd. Groningen is de ruimtelijke belichaming van de tijd. In de loop van de geschiedenis zijn alle materiële bouwstenen wellicht talloze keren door andere vervangen, maar de structuur van de ruimte, aangegeven door straten, is eeuwenlang dezelfde gebleven. “Welke straat zal ophouden te bestaan, überhaupt?” Groningen is zoals de mens, die ondanks de continue vervanging van bouwstenen dezelfde blijft – met dat verschil dat de mens veroudert en sterft.

De ervaring van eeuwigheid hangt samen met de ervaring van het moment: wie “één moment” ervaart “als ‘eeuwig’” – zoals Linda tijdens haar ontmoeting met Brodski – is klaar om te sterven. Alles draait in deze novelle om de ervaring van de tijd. Duurt het leven van de eendagsvlieg, in zijn ervaring, even lang als dat van de mens? Is de consequentie van onze sterfelijkheid dat we alles “voor het eerst en onvoorbereid” meemaken, zonder ijkpunt om te vergelijken? Verloopt de tijd in de terugblik op het verleden anders dan in de ervaring van het heden? Deze bespiegelingen worden opgewekt door een dichtregel: “Ik droomde, dat ik langzaam leefde...”. In Krols werk staan “poëzie en natuurkunde” immer op creatief gespannen voet.

In een van zijn colleges stelt Brodski een pertinente vraag: “Zijn niet elke twee gedachten gescheiden door eindeloos diepe afgronden en is niet elke gedachte een aforisme, een spreuk?” De vorm van Krols proza, opengebrouwen door witregels, narratieve breuken en gedachtesprongen, stelt eigenlijk dezelfde vraag. Net als de spreker springt de lezer “om de afgrond te overwinnen”. Niet toevallig is Krol dan ook een meester van het prozagedicht, dat in *De kleur van Groningen en andere verhalen* (1997) – zoals de titel al aangeeft – evengoed een ultrakorte roman zou kunnen zijn als een gedicht. Het titelgedicht/verhaal evocert in één langgerekt, verschuivend en

verspringend beeld een streek waarvan men niet weet of ze behoort “tot het land of tot de zee”. Een eenzame fietser die al dan niet zijn hand opsteekt naar een eenzame vrouw die al dan niet achter het raam zit; de “harde werkelijkheid” van silo’s en een verlaten steenfabriek, maar ook een jongen in de berm die “opkijkt van het papier”. De prozadichter hanteert het principe van de ontkenning, om een vloeiend montagebeeld van mensen en tijden neer te zetten. “In de deur staat zijn vrouw. / Niet in de deur, maar achter het geopende raam. Niet staande, maar liggend. En niet zijn vrouw”. Deze techniek wordt in daaropvolgende teksten een mechanisme. De gedichten in verzen in *’t Komt allemaal goed* (2005) ontberen de zeggingskracht van het korte proza/prozagedicht.

De liefde voor het lokale weerhoudt Krol er niet van zich op het niveau van de internationale intelligentsia te begeven. *Rondo Veneziano* (2004), Krols meest ambitieuze roman van de laatste jaren, behandelt niets minder dan het wetenschappelijke, filosofische en artistieke erfgoed van de Europese beschaving. Twee breukvlakken staan in de roman centraal: de overgang van middeleeuwen naar renaissance en dus naar de Europese moderniteit, en de vermeende “metafysische omwenteling” zoals die door Michel Houellebecq in zijn roman *Elementaire deeltjes* werd aangekondigd. In *Rondo Veneziano* wordt de vraag naar deze omwenteling gesteld door het personage “Welbeke in zijn boek *Kleinste deeltjes*”.

De verteller, Pipper, mag ondanks zijn dubieuze academische achtergrond – hij heeft zijn bul gestolen, maar misschien ook wel het beruchte probleem van Riemann opgelost – een conferentie van geleerden bijwonen in de Italiaanse universiteitsstad Padua. De schilderijen van Giotto tonen hem “het breukvlak van twee culturen”: omstreeks 1300 “begint [de individualiteit] door te breken” in de Europese cultuur. Door-slaggevend op wetenschappelijk en technologisch vlak is de ontdekking van het vacuüm door Torricelli. Die ontdekking leidde “via de industriële revolutie naar een technologische maatschappij en de suprematie van het Westen”. Het precaire karakter van de westerse beschaving kan niet pregnanter worden omschreven: haar expansieve kracht is gebaseerd op het vacuüm en de kracht van het vacuüm zal aan de basis van haar implosie staan. Heel nadrukkelijk stelt deze roman de vraag naar het ontstaan en de houdbaarheid van onze beschaving. Hoe is het mogelijk dat ze hier is ontstaan? En: “Legt onze beschaving het loodje door tegenstrevende krachten?” Of veeleer door de leegte waarop ze gebouwd is?

Het is wellicht problematisch om verteltechnieken filosofisch te duiden, en toch lijkt het vacuüm te woekeren in de vertelwijze van *Rondo Veneziano*. Pipper is ik-verteller, wat betekent dat het centrum van waarneming bij hem ligt. De ik-verteller kan wel doen alsof hij de omgeving door de ogen van een ander personage toont, maar die focalisatie zou louter hypothetisch zijn. Wanneer Pippers metgezel, Vicky, alleen op

stap gaat in Venetië, wordt beschreven wat zij zoal ziet. “Ze zag waar ze liep: op een brug over een recht kanaal aan het eind waarvan, ruim honderd meter verder, een raam werd opengegooid door niemand minder dan mij”. Vicky ziet Pipper echter niet: “Dat zou een *gebeurtenis* geweest zijn”. Hier ontstaat een kortsluiting tussen twee elkaar uitsluitende vertelwijzen, die de schijnbaar vanzelfsprekende informatiestroom tussen werkelijkheid en tekst verbreekt.

DICHTER EN DENKER

Zo blijft het werk van Krol de lezer op het verkeerde been zetten. Toch staan de vormelijke eigenaardigheden van dit proza de leesbaarheid ervan op geen enkel moment in de weg. De narratieve constructie prikkelt de verbeelding en daagt uit tot positiebepaling, maar leidt nooit tot een frustrerende leeservaring. Bovendien is veel van Krols recentere proza relatief conventioneel opgebouwd. De thematiek is vaak ethisch en filosofisch: naast wiskunde en systeemanalyse komen kwesties aan bod als de doodstraf, racisme, de Europese moderniteit en het probleem van de tijd. Dit alles steeds verpakt in verhalen die de professionele en amoureuze beslommeringen van hun protagonisten geenszins uit de weg gaan. Bovenal blijft Krol boeien door zijn allerminst vrijblijvende ironie en zijn superieure formuleringskracht, die hem in staat stelt complexe gedachten verbluffend concreet te poneren. Zoals alleen een echte vakman – dichter en denker – dat kan.

LITERATUUR

GERRIT KROL, *Rondo Veneziano*, Querido, Amsterdam, 2004, 260 p.

GERRIT KROL, *Een schaaknovelle*, Querido, Amsterdam, 2002, 93 p.

GERRIT KROL, *De vitalist*, Querido, Amsterdam, 2000, 132 p.

GERRIT KROL, *60000 uur. Een autobiografie*, Querido, Amsterdam, 1998, 114 p.

GERRIT KROL, *De oudste jongen*, Querido, Amsterdam, 1998, 175 p.

GERRIT KROL, *De kleur van Groningen en andere verhalen*, Querido, Amsterdam, 1997, 46 p.

GERRIT KROL, *'t Komt allemaal goed. Gedichten*, Querido, Amsterdam, 1997, 46 p.

GERRIT KROL, *Middletons dood*, Querido, Amsterdam, 1996, 238 p.

GERRIT KROL, *Okaka's wonderpark*, Querido, Amsterdam, 1994, 171 p.

GERRIT KROL, *Omhelzingen*, Querido, Amsterdam, 1993, 254 p.

GERRIT KROL, *De Hagemijertjes*, Querido, Amsterdam, 1990, 155 p.

GERRIT KROL, *Een ongenode gast*, Querido, Amsterdam, 1988, 90 p.